

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΛΑΧΑΝΟΚΗΠΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

Του κ. Δ. ΑΝΤΙΔΗ

Πρό και λίγο πριν τον πόλεμο η οικονομική κατάσταση των λαχανοκηπουρών δεν ήταν ικανοποιητική. Η καταχρέωσή τους είχε φθάσει στο άπροχώρητο. Οι δυσμενείς συνθήκες παραγωγής, οι μόνιμα περιοριστικές διατιμήσεις της Αγορανομίας, η καταθλιπτική άμεση και έμμεση φορολογία, η έκμετάλλευση των λαχανικών απ' τους μεσάζοντες, ο συναγωνισμός των ξένων λαχανικών (Αιγύπτου) και άλλοι λόγοι συνετέλεσαν στην κατάσταση αυτή.

Η Κυβέρνηση τότε, αντί να φροντίσει με κάθε μέσο να τους ενισχύσει με παραγωγικά μέσα και άλλα εφόδια καθώς και φθινό ρεύμα και καύσιμα για τον πλήρη εξοπλισμό τους και να φέρη την παραγωγή τους στο μέγιστο της αποδόσεώς τους, όπως οι ιδιαίτερες περιπτώσεις λόγω του επί «θύραις πολέμου» επέβαλαν, δεν έκαμε σχεδόν τίποτα το σοβαρό προς την κατεύθυνση αυτή. Από την αρχή άκόμα του Έλληνοϊταλικού πολέμου και κυρίως στο διάστημα της κατοχής λόγω της μεγάλης ζητήσεως των λαχανικών—ως γνωστόν αποτέλεσαν το κυριώτερο μέσο διατροφής του πληθυσμού της Πρωτεύουσας—οι λαχανοκηπουροί μόνοι τους με όλες τους τις δυνάμεις, ρίχθηκαν στην καλλιέργεια των λαχανοκήπων τους. Κινούμενοι δέ από το επιφανειακό κέρδος το όποιον κατά την περίοδο αυτή ήταν μεγαλύτερο από κάθε άλλη φορά, οι λαχανοκηπουροί άρχισαν τότε να δημιουργούν και νέους λαχανοκήπους πάνω σε νέα χωράφια.

Στην προσπάθεια αυτή και έρασιτέχνες άκόμα με τους οίκογενειακούς λαχανοκήπους που άρχισαν να δημιουργούν δεν υπολείφθηκαν.

Με το τέλος όμως της κατοχής, με την αποκατάσταση των συγκοινωνιών με τα άλλα κέντρα παραγωγής λαχανικών που άνεκαθεν τροφοδοτούν την πρωτεύουσα (Άργος κλπ.) και τον πληθωρισμό, άρχισε πάλι μιá πτώση της παραγωγικής δραστηριότητας των κηπουρών και μιá κρίση που πλησίαζε την προπολεμική.

Η κρίση αυτή έχει μόνιμες αιτίες ύπάρξεως. Μιá από τις κυριώτερες αιτίες είναι το κόστος του νερού. Αυτό στην Άττική άνεκαθεν ήταν λιγοστό. Και η ελάττωση αυτή έχει ένταθεί και από την άνομβρία των τελευταίων έτών, όπως φαίνεται απ' τη στάθμη που έχει κατεβή το νερό των πηγαδιών ενώ η επέκταση των λαχανοκήπων άπαιτεί άκόμα περισσότερο νερό. Νά γιατί ενώ υπάρχει έκταση λαχανοκήπου 25—30 στρέμ. στην κρίσιμη περίοδο της ξηρασίας (Ίούνιο-Ίούλιο-Αύγουστο και Σεπτέμβριο) μόλις κατορθώνει ο λαχανοκηπουρός να ποτίσει 5—7 μόνο στρέμματα.

Σ' όλη την Άττική υπάρχουν 2700 περίπου επιχειρηματικοί λαχανοκήποι με συνολική έκταση 43.700 στρέμ. δηλαδή

16,2 στρέμ. κατά μέσον όρον κατά λάχανοκήπον.

Άπό μιá στατιστική μας τά 80% αυτών έχουν έκταση, που δεν ξεπερνάει τά 30 στρ.

Τά σπουδαιότερα λαχανοκηπουρικά κέντρα της Άττικής είναι:

Ο Άσπρόπυργος με 5000 στρέμματα.
Τό Χαλάνδρι (μαζί με την Άγ. Παρασκευή, Χολαργό, Φιλοθέη και Πεντέλη) 4000, ή περιοχή Κηφισιάς 3500, ό Άγ. Ίωάννης Ρέντης 2200, τά Μεσόγεια 4000, τό Μενίδι 2000, ή περιοχή Τροιζηνιάς 3500 κ.λ.π.

Η συνολική αυτή έκταση των 43.700 που τροφοδοτεί την Άθήνα—Πειραιά και τά Προάστεια με λαχανικά, αν έξασφάλιζε νερό άρκετό και μέσα καλλιέργειας είναι ίκανή με τό παραπάνω να έπαρκει για τις σημερινές άνάγκες του καταναλωτικού κοινού και μάλιστα, όταν με κατάλληλα μέτρα που θά προτείνουμε παρακάτω γίνουν και πιο φτηνά τά προϊόντα τους κα κατανεμημένα καθ' όλην την περίοδο του έτους, θά ήταν δυνατόν να αύξηση την κατανάλωση και να γίνουν πιο προσιτά άκόμα στις μεγάλες μάζες του λαού. Σήμερα ή άναλογία κατά κάτοικον είναι μόλις 50 δράμια λαχανικών την ήμέρα.

Τά προβλήματα που αντιμετώπιζουν σήμερα οι λαχανοκηπουροί Άττικής είναι τά παρακάτω:

ΤΟ ΝΕΡΟ.— Η Άττική χαρακτηρίζεται σαν ξερός και άγονος τόπος άνεκαθεν Όλες οι καλλιέργειές της, ύποφέρουν από ξηρασία και ή λαχανοκομία ιδιαίτερα. Δίχως ποτιστικό νερό και μάλιστα σε ίκανή ποσότητα κυρίως κατά τους θερινούς μήνες ή λαχανοκομία είναι άδύνατος. Τό νερό λοιπόν, που διαθέτει ό κάθε λαχανοκηπουρός για πότισμα και ίδίως τό καλοκαίρι είναι εκείνο, που κανονίζει και την παραγωγή.

Τό πότισμα των περιβολιών γίνεται κυρίως με νερό πηγαδίσιο που άντλείται με διάφορα συστήματα απ' τά όποια τό κυριώτερο είναι τό ήλεκτροκίνητο μαγγάνι με κουβάδες και άκολουθούν οι άντλίες (φυγόκεντρες και τουρμπαντλίες).

Τό βάθος του νερού χρόνο με τό χρόνο όλο γίνεται και μεγαλύτερο. Στο Χαλάνδρι π.χ. πηγάδια που τό 1916 είχαν βάθος 8 μ. σήμερα έχουν 32 μ. Κατά δεύτερο λόγο γίνεται με τρεχούμενο νερό που προέρχεται από πηγές όπως π.χ. της Κιθάρας Μενιδίου, της Άγίας Μαρίας, Άμαρουσίου, των πηγών Χασιάς, Τροιζηνιάς κλπ. αλλά αυτό μικρή σημασία έχει γιατί ή έκταση που ποτίζει είναι άρκετά περιορισμένη και κυρίως τό καλοκαίρι.

Άξιον λόγου είναι τό άρτεσιανό νερό Κηφισιάς (Κεφαλαριού) τό όποιον άνήκει σε ώρισμένους ιδιοκτήτες και όχι στους παραγωγούς (όπως οι Μαργαρίτης, Άπέρ-

γης, Κατσάμπας, Σπέντζας και η Κοινότης Κηφισιάς). Κι' όμως το νερό αυτό άντλείται από την ίδια υπόγεια ύδατολεκάνη και όταν παλαιότερα έτρεχε έπιφανειακά πότιζε τα κτήματα των παραγωγών και ακολουθούσε το κτήμα. Ένω σήμερα οι μόν παραγωγοί που κατέχουν προς τα κατάντη του Κεφαλαριού ποτιστικά κτήματα δέν έχουν νερό, τώχουν όμως ως ιδιοκτησία ώρισμένοι έπιχειρηματίες το κοινό αυτό νερό και το έκμεταλλεύονται πουλώντάς το στους πρώτους. Τέλος μπορούμε έδω να αναφέρουμε και το φράγμα Φασίδερι το οποίο θα ανέκοπτε τόν Κηφισό και θα συνεκέντρωνε 2.750.000 κ.μ. νερού προς τα άνάντη. Δύστυχως την κατασκευήν του φράγματος αυτού ανέκοψε ο πόλεμος και μέχρι σήμερα καμιά σχεδόν προσπάθεια δέν κατεβλήθη για τή συνέχιση των έργασιων και την ολοκλήρωσή του. Έτοι ένω με το έργο αυτό θα μπορούσαν να ποτιστούν 3.000 στρέμματα λαχανικών της περιοχής Κουκουβαούνων, δέν έγινε ως τα τώρα σχεδόν τίποτα.

ΤΑ ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ. — Παλαιότερα, που τα περιβόλια ήταν λιγώτερα ένω τα ζώα έργασίας και παραγωγής περισσότερα, ή λίπανσή τους με κοπριά—το ίδεωδες όπως είναι γνωστόν λίπασμα των περιβολιών—γινόταν Ικανοποιητικά. Σήμερα όμως που περιορίστηκαν τα ζώα, ή κοπριά δέν έπαρκει παρά μέρος μόνον των άναγκών των περιβολιών να Ικανοποιηθή.

Τά χημικά λιπάσματα στα όποια έστράφησαν οι λαχανοκηπουροί και προπολεμικά αλλά και σήμερα αγοράζονται σε ύψηλές τιμές. Αυτά που διανέμονται από το Κράτος (προελεύσεως Ungra) μέρος μόνον των άναγκών των λαχανοκήπων μπορούν να Ικανοποιηθούν.

ΣΠΟΡΟΙ. — Αυτοί είναι έκφυλισμένοι σχεδόν σήμερα και δέν αποδίδουν ούτε καλήν ποιότητα ούτε Ικανοποιητική ποσότητα γιατί είναι οι ίδιοι που χρησιμοποιούνται τώρα και τόσα χρόνια.

ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ: Οι καταστροφές που προκαλούν τα έντομα και οι διάφορες άλλες αρρώστειες στα λαχανικά είναι πολύ σοβαρές. Δυστυχως όμως από την άπελευθέρωση ως τα σήμερα καθόλου σχεδόν δέν μοιράστηκαν γεωργικά φάρμακα από το Κράτος για να καταπολεμηθούν οι αρρώστειες των λαχανικών.

ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ. — Τα λαχανικά από την παραγωγή ως την κατάναλωση περνάνε από ένδιάμεσα χέρια και ύφίστανται πολλές έπιβαρύνσεις.

Συσκευασμένα σε καφάσια ή κοφίνια, που ανήκουν στον έμπορομανάβη, μεταφέρονται στη λαχαναγορά, στην πόστα του κάθε έμπορομανάβη, ο όποιος και αναλαμβάνει την φροντίδα για την πώλησή τους. Τά έξοδα μεταφοράς έπιβαρύνουν τόν λαχανοκηπουρό και άνέρχονται σε 1000—1300 δρχ. το κοφίνι άνάλογα με την απόσταση. Έπίσης έπιβαρύνονται κατά την είσοδό τους στη λαχαναγορά με Δημοτικό φόρο (πόρτα), που άνέρχεται σε 1500 δρχ. κατά

σούστα λάχανα, δηλαδή 75 δρχ. το κοφίνι καθως και με τα έκφορτωτικά, που είναι πάνω κάτω 100 δρχ. το κοφίνι. "Ολ' αυτά τά έξοδα καθως και ή φύρα που κυμαίνεται από 5-10% και ή προμήθεια του έμπορομανάβη έπιβαρύνουν τόν παραγωγό.

Ο έμπορομανάβης διαθέτει μόνον τά κοφίνια και καφάσια καθως και την πόστα του στην λαχαναγορά. Ο άγοραστής-λιανοπωλητής έπιβαρύνεται με τά ζυγιστικά, που άνέρχονται σε 200 δρχ. το κοφίνι και με έξοδα μεταφοράς ως τόν τόπο της λιανικής πωλήσεως τους.

Οι άγοροπωλησίες λαχανικών στη Λαχαναγορά γίνονται κάτω από τιμές διατιμήσεως, που καθορίζει ο γενικός έπίπτης της άγορανομίας βάσει όμως έμπειρικών στοιχείων των άστυνομικών όργάνων της άγοράς, τά όποια κυρίως στηρίζονται στις καθημερινές πράξεις της λαχαναγοράς.

Έτοι όταν έξ αιτίας της μεγάλης προσφοράς οι τιμές των λαχανικών πέφτουν κάτω από τις τιμές της διατιμήσεως, κανένα μέτρο ύπερ των παραγωγών δέν λαμβάνεται.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΗ :

Για την βελτίωση και πρόοδο της λαχανοκηπουρικής Άττικής θα πρέπει : Να δημιουργηθή Λαχαναγορά συγχρονισμένη και βασισμένη σε κοινοπραξία του Δήμου Άθηνών και των Συνεταιρισμών, με χρηματοδότηση είτε του Κράτους είτε με έγγύηση του Κράτους από μιά Τράπεζα.

Να Ιδρυθή Σταθμός Έρευνών ειδών και ποικιλιών λαχανικών : καλλιτέρας χρησιμοποίησεως των λιπασμάτων, μεθόδων καλλιέργειας και άρδεύσεως, συντηρήσεως και κονσερβοποίησεως των λαχανικών κλπ. Μόνον όσοι είναι μέσα στην ύπόθεση της κηπουρικής μπορούν να έκτιμήσουν την σημασίαν που έχει ή έρευνα των πιό πάνω ζητημάτων και ίδια των σπόρων.

Να παύση οιαδήποτε διατίμηση των λαχανικών άπ' την Άγορανομία γιατί με τις διατιμήσεις αυτές αι όποιες τις περισσότερες φορές είναι άψυχολόγητες, πάντοτε δε έξω από έπιστημονικά κριτήρια (γεωργοοικονομίας) άντι να προάγεται ο μηχανισμός, όπισθοδρομεί.

Να θεσπιστεί ατέλεια στην εισαγωγή άρδευτικών μηχανών πάσης φύσεως και άλλων τεχνικών μέσων συναφών με την λαχανοκομία και να δίδεται κάθε διευκόλυνση σε συνάλλαγμα, που χρειάζεται για την εισαγωγή τους.

Να άπαλλοτριωθή το δικαίωμα του νερού που έχουν κατά τρόπο δχι πλήρως κοινωνικώς νόμιμο άποκτήσει διάφοροι μεγακεφαλαιούχοι ύπερ εκείνων, που κάνουν χρήση του νερού καλή.

Να γίνη έρευνα συστηματική των ύπογειών όριζόντων του νερού και να έκτελεσθούν όλα τά έργα, που θα μπορούσαν να πλουτήσουν το νερό της περιοχής.

Να καταργηθούν τά διαπύλια τέλη και οι φορολογίες, που έπιβαρύνουν τά λαχα-

νικά και γίνονται τὸ συνηθέστερον ἀντικείμενο ἐκμεταλλεύσεως σὲ βάρος τῶν παραγωγῶν, χωρὶς νὰ ἐνισχύουν πραγματικά τὸν Δῆμο.

Νὰ ὀργανωθῆ ἡ ἄσκηση τῆς πίστεως κατὰ τρόπον πράγματι ἐξυπηρετικὸν καὶ τῶν μικρολαχανοκηπουρῶν καὶ ὄχι μόνον ὠρισμένων μεγάλων ἐπιχειρηματιῶν. Ἡ διαδικασία τῆς χορηγήσεως τῶν δανείων πρέπει νὰ ἀπλουστευθῆ καὶ νὰ γίνῃ καλὴ μεταχείριση τῶν παραγωγῶν.

Νὰ ὀργανωθοῦν οἱ λαχανοκηπουροὶ σὲ Συνεταιρισμοὺς ὄχι μόνον γιὰ νὰ πάρουν δάνεια, λιπάσματα καὶ σπόρους, ποὺ συνήθως ὄπως τὰ πέρνουν ποσοτικά καὶ ποιοτικά δὲν τοὺς ἐξυπηρετοῦν, ἀλλὰ γιὰ νὰ

πωλοῦν ἀπὸ κοινοῦ τὰ λαχανικά τους, ἐν ἀνάγκη κονσερβοποιοῦντες αὐτὰ σὲ ἐποχὴ ὑπερπαραγωγῆς καὶ μειώσουν τὴν ἐκμετάλλευση τῶν ἐνδιαμέσων τσαμπάσηδων κλπ., ποὺ ἀπορροφοῦν μεγάλο μέρος τοῦ εἰσοδήματος μὲ διάφορους τρόπους.

Νὰ ὀργανωθῆ, ἀπὸ τοὺς Συνεταιρισμοὺς αὐτοὺς σὲ συνεργασία μὲ τὸ Κράτος ἡ παραγωγή καὶ ἡ εἰσαγωγή ἐν ἀνάγκη καλῶν σπόρων καὶ ἡ καταπολέμηση τῶν ἀσθενειῶν καὶ τῶν ἐντόμων.

Νὰ ὀργανωθοῦν διαλέξεις στὰ χωριά καὶ μαθήματα γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς νεώτερης τεχνικῆς πάνω στὴ μηχανοκαλλιέργεια.